

ชื่อเรื่องวิทยานิพนธ์

ระบบหลักประกันสุขภาพ อาชีพ และ ความสุข:

กรณีศึกษาจังหวัดพะเยา

ผู้เขียน

นางสาว วรัญญา สมฤทธิ

ปริญญา

เศรษฐศาสตรมหาบัณฑิต

คณะกรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์

อ.ดร. นลิตรา ไทยประเสริฐ

อาจารย์ที่ปรึกษาหลัก

รศ.ดร.คมสัน สุริยะ

อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม

บทคัดย่อ

ระบบหลักประกันสุขภาพ อาชีพ และ ความสุข : กรณีศึกษาจังหวัดพะเยา มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความพึงพอใจในการใช้บริการในระบบหลักประกันสุขภาพแห่งชาติผ่านความพอใจในการใช้ระบบประกันสุขภาพและเพื่อศึกษาเกี่ยวกับปัจจัยที่มีผลต่อความสุข ระหว่างอาชีพข้าราชการ อาชีพเอกชนทั่วไปและอาชีพเกษตรกร การศึกษาในครั้งนี้ใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล จำนวน 600 ตัวอย่าง ในพื้นที่จังหวัดพะเยา และทำการวิเคราะห์ด้วยโมเดลโลจิสแบบเรียงลำดับ (Ordered Logit Model) ด้วยเทคนิควิธีวิเคราะห์การประมาณภาวะความน่าจะเป็นสูงสุด (Maximum Likelihood Estimates: MLE) และการวิเคราะห์ผลกระทบส่วนเพิ่มหน่วยสุดท้าย (Marginal Effect)

ผลการศึกษาพบว่า กลุ่มอาชีพเกษตรกรมีความพึงพอใจในสิทธิประกันสุขภาพของตนเองมากกว่ากลุ่มอาชีพข้าราชการ ทั้งนี้ผู้ศึกษาคาดว่าน่าจะเป็นผลเนื่องมาจากความคาดหวังที่ต่ำของกลุ่มอาชีพเกษตรกร เพราะอาชีพเกษตรกรไม่ได้มีต้นทุนในการใช้สิทธิเหมือนเช่นกลุ่มอาชีพข้าราชการและอาชีพเอกชนทั่วไป ตรงกันข้ามกับอาชีพข้าราชการที่มีความคาดหวังที่สูงในสิทธิประกันสุขภาพของตนเองอันเนื่องมาจากการทดแทนการยอมรับเงินเดือนที่ค่อนข้างต่ำกว่า

ระดับของเอกชน ดังนั้นเพื่อยืนยันผลการศึกษาและการคาดเดานี้ ผู้ศึกษาจึงได้ทำการสัมภาษณ์เชิงลึกเพิ่มเติม โดยผลการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างสอดคล้องกับผลการศึกษาที่พบ ในส่วนของการเปรียบเทียบความพึงพอใจในสิทธิประกันสุขภาพของอาชีพเอกชนทั่วไปเปรียบเทียบกับอาชีพข้าราชการนั้นพบว่าไม่สามารถหาความสัมพันธ์ที่มีนัยสำคัญได้ ผลจากการใช้ตัวแปรอิสระ 7 ด้านทำการศึกษา พบว่า ตัวแปรที่กลุ่มตัวอย่างมีความพึงพอใจมากที่สุดคือ ตัวแปรด้านความรู้สึกมีความสุขเมื่อได้เข้ารับบริการในระบบประกันสุขภาพซึ่งไม่เสียค่าใช้จ่ายเพราะได้รับสวัสดิการ การช่วยเหลือจากรัฐ

ผลจากผลการศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อความสุขของอาชีพทั้งสามนั้น พบว่ามีปัจจัยหลายด้านที่ส่งผลต่อความสุขอย่างมีนัยสำคัญ ซึ่งส่วนใหญ่จะเป็นปัจจัยที่เป็นเรื่องทั่วไปและเป็นเรื่องใกล้ตัวของกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ การมีสุขภาพจิตที่ดี การมีมิตรสหายที่รู้จัก การมีความอบอุ่นภายในครอบครัว การมีความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน และการมีทัศนคติในความโปร่งใสของรัฐบาล ซึ่งผลดังกล่าวสอดคล้องกับผลการศึกษาของงานทบทวนวรรณกรรมด้านความอยู่ดีมีสุข อย่างไรก็ตาม ตัวแปรอิสระด้านความพึงพอใจในระบบประกันสุขภาพที่ได้รับ ซึ่งเป็นตัวแปรตามในโมเดลการศึกษาคความพึงพอใจในการใช้ระบบประกันสุขภาพนั้น กลับพบว่าไม่มีนัยสำคัญในความสัมพันธ์เชิงลบในกลุ่มอาชีพข้าราชการและในโมเดลย่อยที่รวมเอาอาชีพทั้งสามเข้าไว้ด้วยกัน ทั้งนี้คาดว่าเป็นผลเนื่องมาจากความคาดหวังในสิทธิของตนเองต่อระบบประกันสุขภาพของกลุ่มอาชีพข้าราชการมีสูง ส่งผลให้ความสุขของกลุ่มอาชีพข้าราชการลดลง อีกทั้งจากการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างเชิงลึกก็ได้รับคำตอบที่ช่วยสนับสนุนผลการศึกษาว่าน่าจะเป็นผลมาจากการที่แม้กลุ่มตัวอย่างจะมีความพึงพอใจในสิทธิประกันสุขภาพของตนเองเพราะไม่ได้เสียค่าใช้จ่ายเมื่อเข้าไปใช้สิทธิ แต่การเจ็บป่วย หรือการเข้าไปใช้บริการในสถานพยาบาลนั้น ส่งผลให้ความสุขลดลงเป็นเรื่องธรรมดา ทั้งนี้เพราะการมีสุขภาพร่างกายที่แข็งแรงต่างก็เป็นสิ่งที่ทุกคนพึงปรารถนา

Thesis Title Public Health Insurance System, Occupation and
Happiness: A Case Study of Phayao Province

Author Miss Warunya Somrith

Degree Master of Economics

Thesis Advisory Committee Lect.Dr. Nalitra Thaiprasert   Advisor
Asst.Prof.Dr. Komsan Suriya   Co-advisor

ABSTRACT

This dissertation has two folds. The first one tries to investigate and compare user satisfaction among the three public health insurance schemes in Thailand: the Civil Servant Medical Benefit Scheme (CSMBS), the Social Health Insurance Scheme (SHIS), and the Universal Coverage scheme (UCS). The second study tries to compare factors affecting happiness or subjective –wellbeing among civil servants, private employees, and the residual group who are mostly independent Thai farmers and small business owners. Both studies use Phayao Province in northern Thailand as a case study. 600 questionnaires are collected, 200 for each scheme or each occupational group, and data are analyzed by using an ordered logit model.

Results from the first study show that respondents who have the UCS insurance are more satisfied with their insurance scheme than those who have the CSMBS insurance. However, a statically significant result cannot be attained from a comparison between the CSMBS and the SHIS. Among all factors, the user satisfaction which comes from the free-of-charge aspect of the health care services affects the overall satisfaction levels of each public health insurance scheme the most. The results may imply that among the three groups of public health insurance members, the UCS users are satisfied with their scheme the most. The reason could be related to the lower

expectation they have on their scheme and the zero cost-contribution that they do not have to pay. An in-depth interview conducted afterwards helps confirm these hypotheses. These results can aid as policy guidance for the Thai government to select its priorities if a health care reform is ever needed.

For the second study, results show that factors affecting happiness found from this study are consistent with what are found in the literature. Factors affecting happiness are simple things in life, which are having a good mental health, having a good friendship, having an understanding family, having security in life and assets, and perceiving that the government is transparent.

The two studies are connected through the variable “the satisfaction over the public health insurance that one is entitled to have,” which is the dependent variable in the first study but an independent variable in the second study. It turns out that the satisfaction over the public health insurance that one is entitled to have cannot affect people’s happiness in a positive way. This result could imply that when talking about happiness, people perceive about simple things in life which are close to their hearts like family and friends. Thus, going to the hospital even though all costs are covered by the public health insurance will not make people be happier since that type of happiness should come from not having any sickness to begin with.